

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2024. november 7.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – (EU) 2019/1023 irányelv – Szerkezetátalakítási, fizetésképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások – Az 1. cikk (4) bekezdése – Tárgy és hatály – Az eljárások kiterjesztése fizetésképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók – 20. cikk – Az adósság alóli mentesítés lehetősége – A 23. cikk (1), (2) és (4) bekezdése – Eltérések – Bizonyos adósságkategóriáknak az adósság alóli mentesítésből való kizárása – Fizetésképtelenné vált természetes személy – Az adós jóhiszeműsége – Az adósság alóli mentesítés igénybevételének feltételei – A közjogi követelések kizárása”

A C-289/23. sz. [Corván]ⁱ és C-305/23. sz. [Bacigán]ⁱ egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott két előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyeket a Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Alicante (alicantei 1. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) (C-289/23) és a Juzgado de lo Mercantil n°10 de Barcelona (barcelonai 10. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) (C-305/23) a Bírósághoz 2023. április 25-én és 2023. május 15-én érkezett, 2023. április 25-i, illetve 2023. május 2-i határozatával terjesztett elő

az **Agencia Estatal de la Administración Tributaria**

és

A (C-289/23),

valamint

S. E. I.

és

az **Agencia Estatal de la Administración Tributaria** (C-305/23)

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: F. Biltgen, az első tanács elnöke, a második tanács elnökeként eljárva (előadó), M. L. Arastey Sahún, az ötödik tanács elnöke, és J. Passer bírósági tanácsos,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

ⁱ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a spanyol kormány képviseletében A. Ballesteros Panizo és A. Gavela Llopis, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében J. L. Buendía Sierra, L. Malferrari és G. von Rintelen, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. május 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a megelőző szerkezetátalakítási keretokről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról (Szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv) szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 172., 18. o.) 1. cikke (4) bekezdésének és 23. cikke (1), (2) és (4) bekezdésének az értelmezésére vonatkoznak.
- 2 E kérelmeket az A (C-289/22) és S. E. I. (C-305/23), valamint az Agencia Estatal de Administración Tributaria (adóhatóság, Spanyolország; a továbbiakban: AEAT) között folyamatban lévő két jogvita keretében terjesztették elő, amelyek tárgya az A-nak és S. E. I.-nek az őket érintő fizetéseképtelenségi eljárások során benyújtott, adósság alóli mentesítés iránti kérelme.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv (21) és (78)–(81) preambulumbekkezdése értelmében:

„(21) A fogyasztók túlzott eladósodása jelentős gazdasági és szociális probléma, amely szorosan kapcsolódik a túlzott eladósodottság csökkentéséhez. Továbbá, a vállalkozók esetében gyakran nem lehet világosan megkülönböztetni a kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységük során, illetve az említett tevékenységek keretén kívül felmerült adósságokat. A vállalkozók nem tudnának a második esély lehetőségével hatékonyan élni, ha a vállalkozóknak eltérő hozzáférhetőségi feltételeket és adósság alóli mentesítési időszakokat alkalmazó, külön eljárásokat kellene igénybe venniük az üzleti adósságaiknak és az egyéb, az üzleti tevékenységük keretén kívül felmerült adósságok alóli mentesítés

érdekében. Ezekből az okokból kifolyólag, bár ez az irányelv nem ír elő kötelező érvényű szabályokat a fogyasztók túlzott eladósodottságára vonatkozóan, ajánlatos, hogy a tagállamok minél előbb a fogyasztókra is elkezdjék alkalmazni ezen irányelv adósság alóli mentesítésre vonatkozó rendelkezéseit.

[.]

- (78) A teljes adósság alóli mentesítés, illetve az eltiltásnak egy legfeljebb hároméves időszakot követő megszűnése nem minden esetben megfelelő, ezért szükséges lehet az e szabálytól való eltérések bevezetése a nemzeti jogban meghatározott indokok alapján, kellően indokolt esetben. Ilyen eltéréseket kell bevezetni például olyan esetekben, amikor az adós tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt el. Amennyiben a vállalkozókat a nemzeti jog alapján nem illeti meg a tisztesség és a jóhiszeműség vétele, a vállalkozók tisztességének és jóhiszeműségének bizonyítási terhe nem teheti szükségtelenül nehézkéssé vagy terhessé számukra az eljárásban való részvételt.
- (79) Annak megállapítására, hogy egy vállalkozó tisztességtelenül járt-e el, az igazságügyi és közigazgatási hatóságok figyelembe vehetik az olyan körülményeket, mint: az adósságok természete és mennyisége; az az időszak, amikor az adósság keletkezett; a vállalkozónak az adóssága törlesztésére és a jogi kötelezettségek teljesítésére tett erőfeszítései, beleértve az állami engedélyezési követelményeket és a szabályos könyvelés szükségességét; a lépések, amelyeket a vállalkozó a hitelezők általi visszkereseti jog érvénytelenítésére tett; fizetéseképtelenség valószínűsége esetén a vállalkozókra háruló feladatok teljesítése, akik egyben a vállalkozás igazgatói is; valamint az uniós és nemzeti verseny- és munkajognak való megfelelés. Lehetővé kell tenni eltérések bevezetését akkor is, amikor a vállalkozó nem teljesített bizonyos jogszabályi kötelezettségeket, ideértve például a megtérülésnek a hitelező számára való maximalizására vonatkozó kötelezettséget, amely általános bevétel-, illetve eszközképzési kötelezettség formáját is öltheti. Lehetővé kell tenni továbbá külön eltérések bevezetését azokban az esetekben, amikor az eltérésekre az adós jogai és egy vagy több hitelező jogai közötti egyensúly biztosításához van szükség, például amikor a hitelező olyan természetes személy, akinek nagyobb védelemre van szüksége, mint az adósnak.
- (80) Az eltérés abban az esetben is indokolt lehet, ha az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás költségeit – ideértve az igazságügyi és közigazgatási hatóságok által kiszabott díjakat, valamint a szakértők díjait is – nem fedezi. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy úgy rendelkezzenek, hogy az említett, adósság alóli mentesítés visszavonható például azokban az esetekben, amikor az adós pénzügyi helyzetében jelentős javulás következik be váratlan körülmények folytán, mint például egy lottónyereménynek, vagy egy örökségnek vagy adománynak köszönhetően. A tagállamokat nem indokolt megakadályozni abban, hogy egyértelműen meghatározott körülmények fennállása esetén és kellően indokolt esetben további eltérésekről is rendelkezzenek.
- (81) A nemzeti jogban meghatározott érdemi indokok alapján helyénvaló lehet az adósság alóli mentesítés lehetőségét az adósságok bizonyos kategóriáira korlátozni. Lehetővé kell tenni a tagállamok számára biztosítékkal fedezett adósságoknak kizárólag a biztosíték nemzeti joggal összhangban meghatározott értékéig történő kizárását az adósság alóli mentesítésből, míg az adósság fennmaradó részét nem biztosított adósságként kell kezelni. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy kellően indokolt esetben további adósságkategóriákat is kizárjanak az adósság alóli mentesítésből.”

4 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez az irányelv megállapítja a következőkre vonatkozó szabályokat:

[...]

b) a fizetésektelen vállalkozóknál felmerülő adósság alóli mentesítéshez vezető eljárások; és

[...]

(2) Ez az irányelv nem alkalmazandó az e cikk (1) bekezdésében említett eljárásokra, amennyiben azok olyan adósokat érintenek, amelyek:

[...]

h) természetes személyek, akik nem vállalkozók.

[...]

(4) A tagállamok kiterjeszthetik az (1) bekezdés b) pontjában említett eljárások alkalmazását azon fizetésektelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók.

[...]”

5 A szóban forgó irányelvnek az „Adósság alóli mentesítés és eltiltások” című III. fejezete tartalmazza az irányelv 20–24. cikkét.

6 Az említett irányelv 20. cikke, amelynek címe „Adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetősége”, a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a fizetésektelen vállalkozóknak lehetőségük legyen igénybe venni legalább egy olyan eljárást, amely ezen irányelv értelmében teljes adósság alóli mentesítéshez vezethet.

A tagállamok előírhatják azon kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenység megszüntetését, amelyhez kapcsolódóan a fizetésektelen vállalkozó adóssága felmerült.

(2) Azok a tagállamok, amelyekben a teljes adósság alóli mentesítés feltétele az adósság vállalkozó általi részleges visszafizetése, biztosítják, hogy a kapcsolódó visszafizetési kötelezettség a vállalkozó egyedi helyzetén alapuljon és különösen azt, hogy arányos legyen a vállalkozó adósság alóli mentesítési időszak alatt végrehajtás alá vonható, illetve rendelkezésére álló jövedelmével és vagyontárgyaival, és annak megállapítására a hitelezők méltányos érdekeinek figyelembevételével kerüljön sor.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy az adósságuk alóli mentesítésben részesített vállalkozók igénybe vehessék a vállalkozók üzleti tevékenységét támogató meglévő nemzeti kereteket, így többek között hozzáférhessenek az e keretekre vonatkozó releváns és naprakész információkhoz.”

- 7 A szerkezetátalakításról és fizetéseképtelenségről szóló irányelv „Eltérések” című 23. cikke a következőket írja elő:

„(1) A 20–22. cikktől eltérve a tagállamok fenntarthatnak, illetve bevezethetnek olyan rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik az adósság alóli mentesítés igénybevételének megtagadását vagy korlátozását, az ilyen adósság alóli mentesítés visszavonását, illetve hosszabb teljes adósság alóli mentesítési időszakot vagy hosszabb eltiltási időt írnak elő, amennyiben a fizetéseképtelen vállalkozó a nemzeti jog értelmében tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt el a hitelezőkkel vagy egyéb érdekelt felekkel szemben az eladósodás, a fizetéseképtelenségi eljárás vagy az adósság visszafizetése során, a bizonyítási teherre vonatkozó nemzeti szabályok sérelme nélkül.

(2) A 20–22. cikktől eltérve a tagállamok fenntarthatnak, illetve bevezethetnek olyan rendelkezéseket, amelyek meghatározott körülmények fennállása esetén lehetővé teszik az adósság alóli mentesítés igénybevételének megtagadását vagy korlátozását, az adósság alóli mentesítés visszavonását, illetve amelyek meghatározott körülmények fennállása esetén hosszabb teljes adósság alóli mentesítési időszakot vagy hosszabb eltiltási időt írnak elő, feltéve, hogy ezek az eltérések kellően indokoltak, például az alábbi esetekben:

- a) a fizetéseképtelen vállalkozó súlyosan megszegte a visszafizetési terv szerinti kötelezettségeit vagy a hitelezők érdekeinek megóvására irányuló bármely egyéb jogi kötelezettséget, beleértve a megtérülésnek a hitelezők számára való maximalizálásra vonatkozó kötelezettséget is;
- b) a fizetéseképtelen vállalkozó nem teljesítette az uniós és a nemzeti jog szerinti tájékoztatási, illetve együttműködési kötelezettségeit;
- c) visszaélésszerű adósság alóli mentesítési kérelmek esetén;
- d) a fizetéseképtelen vállalkozó további adósság alóli mentesítési kérelmet nyújt be egy azt követő meghatározott időszakon belül, hogy teljes adósság alóli mentesítésben részesült, illetve megtagadták tőle a teljes adósság alóli mentesítést azért, mert súlyosan megszegte tájékoztatási vagy együttműködési kötelezettségeit;
- e) az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás költségeinek fedezete nincs biztosítva; vagy
- f) az eltérés az adós jogai és egy vagy több hitelező jogai közötti egyensúly biztosításához szükséges.

[...]

(4) A tagállamok kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből bizonyos adósságkategóriákat, valamint ezen adósságkategóriák esetében korlátozhatják az adósság alóli mentesítés igénybevételét, illetve hosszabb adósság alóli mentesítési időszakot határozhatnak meg, feltéve, hogy az ilyen kizárások, korlátozások és hosszabb adósság alóli mentesítési időszakok alkalmazása kellően indokolt, mint például az alábbi esetekben:

- a) fedezett adósságok;
- b) a büntetőjogi szankciókból eredő vagy azokkal összefüggésben felmerült adósságok;

- c) a jogellenes károkozásért való felelősségből eredő adósságok;
- d) a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségekhez kapcsolódó adósságok;
- e) az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás kezdeményezése, illetve az eljárás megindítása után felmerült adósságok; és
- f) az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás költségeinek megfizetésére vonatkozó kötelezettségből eredő adósságok.

[...]

A spanyol jog

A TRLC

- 8 Az alapjogvitákra *rationae temporis* alkalmazandó jog a 2022. szeptember 5-i Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023 (a fizetésképtelenségről szóló törvénynek a 2020. május 5-i 1/2020 királyi törvényerejű rendelet által jóváhagyott átdolgozott szövegének az (EU) 2019/1023 irányelv átültetése céljából történő módosításáról szóló 16/2022. sz. törvény) (a BOE 2022. szeptember 6-i 214. száma, 123682. o.) által módosított, 2020. május 5-i Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (a fizetésképtelenségről szóló törvény átdolgozott szövegét jóváhagyó 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet) (a BOE 2020. május 7-i 127. száma, 31518. o.) (a továbbiakban: TRLC).
- 9 A 16/2022. sz. törvény preambuluma értelmében:

„[...]

[...] Amennyiben a fizetésképtelen adós természetes személy, a fizetésképtelenségi eljárás a jóhiszemű adósok azonosítására és adósságaik alóli részleges mentesítésére irányul, ami második esélyt biztosíthat számukra, és meggátolhatja, hogy a feketegazdaságba kényszerüljenek vagy marginalizálódjanak.

[...]

„A [szerkezetátalakítási és fizetésképtelenségi irányelv] minden tagállamot arra kötelez, hogy hozzon létre egy második esélyt biztosító mechanizmust annak elkerülése érdekében, hogy az adósok megpróbáljanak olyan más országokba költözni, amelyek már rendelkeznek e mechanizmusokról, vállalva azt a költséget, amellyel ez mind az adós, mind a hitelezők számára járna. Ugyanakkor e területen az egységesítés alapvető fontosságának tekinthető az európai egységes piac működése szempontjából.

Az új szabályozás egyik legjelentősebb változása az, hogy ahelyett, hogy a mentesítést bizonyos típusú tartozások kiegyenlítéséhez kötnék (ahogyan azt a fizetésképtelenségről szóló törvény átdolgozott szövege 487. cikkének (2) bekezdése előírta), olyan, érdemen alapuló mentesítési

rendszert vezetnek be, amelyben minden adós – függetlenül attól, hogy vállalkozó-e, vagy sem – valamennyi tartozása tekintetében – a különleges jellegük miatt kivételesen nem elengedhető tartozások kivételével – igénybe veheti a mentesítés lehetőségét, amennyiben eleget tesz az ezen jogintézmény alapjául szolgáló jóhiszeműség feltételének. Fennmarad a spanyol jogalkotó által 2015-ben már elfogadott azon lehetőség, hogy minden jóhiszemű természetes személy adós – függetlenül attól, hogy vállalkozó-e, vagy sem – igénybe veheti a mentesítést.

[...]

Az adós jóhiszeműsége továbbra is a mentesítés sarokköve. A nemzetközi szervezetek ajánlásaival összhangban a jóhiszeműséget a szabályozásban bizonyos kimerítő jelleggel felsorolt objektív magatartásokra (zárt lista) való hivatkozással határozták meg, homályos vagy nem kellően konkrét, illetve olyan viselkedési minták előírása nélkül, amelyek bizonyítása az adós számára lehetetlen [...]

[...]

Az adósság alóli mentesítés kiterjed a kollektív eljárás keretében fennálló összes követelésre és a vagyonnal szembeni követelésekre is. A kivételek bizonyos esetekben azon alapulnak, hogy kielégítésük különösen fontos a jogállamiságon alapuló igazságos és szolidáris társadalom szempontjából (például tartási kötelezettségek, közjogi követelésekből eredő tartozások, bűncselekményekből származó kötelezettségek vagy jogellenes károkozásból eredő kötelezettségek). Így a közjogi követelések tekintetében az adósság alóli mentesítésnek bizonyos korlátai vannak, és arra csak az első adósság alóli mentesítéskor kerülhet sor, az azt következő esetekben nem. Más esetekben a kivételt azok a szinergiák vagy negatív externáliák indokolják, amelyek bizonyos adósságtípusok alóli mentesítésből eredhetnek: az adósság alóli mentesítés iránti eljáráshoz kapcsolódó költségek megfizetésének kötelezettsége alóli mentesítés eltántoríthat bizonyos harmadik feleket (például ügyvédek) attól, hogy e cél érdekében együttműködjenek az adóssal, ami sértené a fizetéseképtelen fél iratbetekintési jogát. Hasonlóképpen, a dologi biztosítékkal fedezett adósságok alóli mentesítés minden indokolás nélkül aláásná a hitelhez való hozzáférés és ezáltal a modern gazdaságok megfelelő működésének egyik alapvető elemét, nevezetesen a dologi biztosítékkal rendelkező hitelezőnek az adós fizetéseképtelenségével vagy nemteljesítésének viszontagságaival szembeni védelmét. Végül a bíróság kivételesen dönthet úgy, hogy bizonyos adósságok alól egyáltalán nem, vagy csak részben ad mentesítést, ha ez a hitelező fizetéseképtelenségének elkerüléséhez szükséges.

[...]”

10 A TRLC 486. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A természetes személy adós – függetlenül attól, hogy vállalkozó-e, vagy sem –, amennyiben jóhiszemű adós, a jelen törvényben meghatározott feltételek szerint kérheti a meg nem fizetett adósságok alóli mentesítést:

1. oly módon, hogy az aktív vagyon előzetes értékesítése nélkül fizetési tervnek veti alá magát az alábbi 3. szakasz 1. alszakaszában említett, adósság alóli mentesítésre vonatkozó rendszernek megfelelően; vagy

2. az aktív vagyon értékesítésével, amely esetben az adósság alóli mentesítés az alábbi 3. szakasz 2. alszakaszában előírt rendszer hatálya alá tartozik, ha a fizetéseképtelenségi eljárás befejezésének oka az aktív vagyon értékesítésére irányuló szakasz lezárása, vagy az a körülmény, hogy ezen értékesítés nem elegendő a vagyonnal szembeni követelések kielégítésére.”

11 A TRLC 487. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Nem részesülhet a meg nem fizetett adósságok alóli mentesítésben az olyan adós, aki a következő helyzetek valamelyikében van:

1. Az adósság alóli mentesítés kérelmezését megelőző tíz évben vagyon elleni és a társadalmi-gazdasági rend elleni bűncselekmény, okirathamisítás, az államkincstár és a társadalombiztosítás elleni bűncselekmény, vagy a munkavállalók jogai elleni bűncselekmény miatt jogerősen – akár felfüggesztett vagy alternatív büntetéssel helyettesített – szabadságvesztés-büntetésre ítélték, feltéve hogy a bűncselekményre kiszabható büntetés felső határa legalább három év, kivéve, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában a büntetőjogi felelősség megszűnt, és a bűncselekményből eredő anyagi jogi kötelezettségeket teljesítették.
2. Az adósság alóli mentesítés kérelmezését megelőző tíz évben adóügyi rendelkezések különösen súlyos megsértése, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki ellene, vagy ha ugyanezen időszakon belül kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában az adós felelősségi körébe tartozó teljes adósság megfizetésre került.

Súlyos jogsértések esetén a 489. cikk (1) bekezdésének 5. pontjában említett, az [AEAT] által mentesíthető összeg ötven százalékát meghaladó összegű szankcióval sújtott adósok csak akkor részesülhetnek mentesítésben, ha a mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában a felelősségi körükbe tartozó teljes adósságot megfizették.
3. A fizetéseképtelenséget csalártnak nyilvánították. Ha azonban a fizetéseképtelenséget kizárólag azért nyilvánították csalártnak, mert az adós nem tett eleget a fizetéseképtelenség megállapításának időben történő kérelmezésére vonatkozó kötelezettségének, a bíróság figyelembe veheti a késedelem körülményeit.
4. Az adósság alóli mentesítés kérelmezését megelőző tíz évben harmadik személy csalártnak minősített fizetéseképtelenségét minősítő ítéletben megállapították, hogy érintett személy, kivéve, ha az adósságok alóli mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában az adós felelősségi körébe tartozó teljes adósság megfizetésre került.
5. Nem teljesítette a fizetéseképtelenség tárgyában eljáró bíróval és a fizetéseképtelenségi szakértővel szembeni együttműködési és tájékoztatási kötelezettségeit.
6. Hamis vagy félrevezető információkat szolgáltatott, vagy felelőtlenül vagy gondatlanul járt el az adósság kialakulása vagy a kötelezettségei teljesítése során, még ha ez nem is érte el a fizetéseképtelenséget csalártnak minősítő ítélethez szükséges szintet. [...]

[...]

(2) Az előző bekezdés 3. és 4. pontjában említett esetekben, ha a minősítés még nem jogerős, a bíróság a minősítés jogerőre emelkedéséig felfüggeszti az adósság alóli mentesítésről szóló határozatot. [...]

12 A TRLC 489. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az adósság alóli mentesítés kiterjed valamennyi ki nem fizetett tartozásra, a következők kivételével:

[...]

2. A jogellenes károkozásból eredő polgári jogi felelősséggel kapcsolatos tartozások.

[...]

5. Közjogi követelésekből származó tartozások. Azok a tartozások azonban, amelyek tekintetében a behajtás lebonyolítása az [AEAT] hatáskörébe tartozik, adósonként legfeljebb 10 000 euróig mentesíthetők; az első 5000 euró összegű tartozás esetében a mentesítés a teljes összegre kiterjed, ezen összeg felett pedig a tartozás legfeljebb 50%-a mentesül a megadott maximális értékig. Hasonlóképpen, a társadalombiztosítási tartozások ugyanilyen összegben és ugyanezen feltételekkel mentesíthetők. A mentesített összeg a fent említett felső határig az e törvény által jogszerűen megállapított elsőbbségi sorrendhez képest fordított sorrendben és az egyes osztályokon belül a fennállás óta eltelt idő függvényében érvényesítendő.

6. Az adóssal szemben büntetőeljárás keretében kiszabott pénzügyi szankciók és a különösen súlyos közigazgatási szankciók miatt fennálló tartozások.

7. Az adósság alóli mentesítés iránti kérelem kezeléséhez kapcsolódó eljárási költségek és kiadások.

[...]

(3) A közjogi követelés megfizetése alól az (1) bekezdés 5. pontjának második mondatában meghatározott összeg erejéig mentesítés adható, de csak az első mentesítés esetén, további összegek megfizetése alól nem adható mentesítés az ugyanezen adóst esetlegesen megillető mentesítési eljárások során.”

13 A TRLC 493. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az adósság alóli mentesítés által érintett bármely hitelező a következő esetekben kérheti a fizetése képtelenség tárgyában eljáró bírótól a mentesítés visszavonását:

[...]

3. Ha a kérelem benyújtásának időpontjában a 487. cikk (1) bekezdésének 1. és 2. pontja szerinti büntetőeljárás vagy közigazgatási eljárás van folyamatban, és az aktív vagyon hiánya vagy értékesítése esetén a mentesítéstől számított három éven belül, fizetési terv esetén pedig az ideiglenes mentesítéstől számított három éven belül jogerős elmarasztaló ítélet vagy jogerős közigazgatási határozat meghozatalára kerül sor.

(2) A visszavonás az aktív vagyon értékesítése esetén a mentesítéstől számított három éves, fizetési terv esetén pedig az ideiglenes mentesítéstől számított három éves határidőn túl nem kérhető.”

Az általános adótörvény

- 14 A 2003. december 17-i Ley 58/2003 General Tributaria (58/2003. sz. általános adótörvény; a BOE 2003. december 18-i 302. száma, 44987. o.) a jelen ügy tényállására alkalmazandó változatában (a továbbiakban: általános adótörvény) a 43. cikke (1) bekezdésének b) pontjában a következőképpen rendelkezik:

„Egyetemlegesen felelnek az adótartozásért a következő személyek vagy jogalanyok:

[...]

b) Azon jogi személyek jogi vagy *de facto* ügyvezetői, akik beszüntették tevékenységüket, a tevékenység megszűnésekor keletkezett és függőben lévő adótartozások tekintetében, amennyiben nem tették meg az azok kifizetéséhez szükséges intézkedéseket, vagy az azok kifizetésének elmulasztását eredményező megállapodásokat kötöttek, vagy ilyen intézkedéseket hoztak.”

- 15 Az általános adótörvény 191. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Adóbűncselekménynek minősül az, ha az egyes adókra vonatkozó szabályozásban meghatározott határidőn belül nem fizetik meg azon adótartozást vagy annak egy részét, amely a helyes fordított adózásból következik, kivéve ha azt a jelen törvény 27. vagy 161. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján korrigálják.

[...]

Az e cikk szerinti adóbűncselekmény a következő bekezdésekben foglalt rendelkezések szerint csekély súlyosságú, súlyos vagy különösen súlyos.

A szankció alapja az az összeg, amelyet a bűncselekmény elkövetése következtében kivontak a fordított adózásból.

[...]

(4) A bűncselekmény különösen súlyos, ha csalárd eszközt vettek igénybe.

A bűncselekmény csalárd eszköz igénybe vétele nélkül is különösen súlyos, ha nem fizették meg a felszámított vagy felszámítandó összeget, vagy nem fizették be az előleget, feltéve, hogy a felszámított, de be nem fizetett összegek, valamint a levont, de be nem fizetett előleg a szankció alapösszegének több mint 50%-át teszik ki.

[...]”

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

C-289/23. sz. Corván ügy

- 16 2022. július 7-én A fizetéseképtelenségi eljárás megindítását kérelmezte saját maga tekintetében, és 537 787,69 euró összegű tartozást jelentett be. Miután a kérdést előterjesztő bíróság 2022. július 26-án az ezen adós fizetéseképtelenségét megállapító, és cégvagyon hiányában az eljárást megszüntető végzést hozott, az említett adós 2022. szeptember 28-án az adósság alóli teljes mentesítést kért. E bíróság 2022. október 19-én közjogi követelések fennállása miatt elfogadhatónak nyilvánította az AEAT adósság alóli mentesítéssel szembeni kifogását.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság előtt az AEAT egyrészt arra hivatkozik, hogy e kifogást az indokolja, hogy kevesebb mint tíz éve fennáll egy 114 408,09 euró összegű adótartozás és pénzügyi szankció megfizetésére irányuló, kiterjesztett kötelezettséget megállapító, jogerős határozat egy olyan társasággal szemben, amelynek A vezető tisztségviselője volt, így ezen adós nem jóhiszemű. Másrészt hozzáteszi, hogy az érintett követelések közül egyesek közjogi jellegűek, és így ki vannak zárva az adósság alóli mentesítésből.
- 18 A kérdést előterjesztő bíróság többek között rámutat egyrészt arra, hogy a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) a 2019. július 2-i 381/2019. sz. ítéletében (ES:TS:2019:2253) megállapította, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelvnek a spanyol jogba való átültetése során a spanyol jogalkotó a „jóhiszeműség” normatív modelljét választotta, így a rosszhiszeműség egy sor jogilag előírt körülmény megállapításából ered. A bírák tehát nem jogosultak értékelné azokat a körülményeket, amelyek megakadályozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételét, és a feladatuk annak meghatározására korlátozódik, hogy a jogilag előírt körülmények fennállnak-e. Következésképpen a „jóhiszeműség” fogalma nem a polgári törvénykönyvben előírt általános fogalomhoz, hanem bizonyos feltételek tiszteletben tartásához kapcsolódik. Márpedig azon jogszabályokban, amelyek ezen átültetést közvetlenül megelőzően hatályban voltak, az adós abban az esetben minősült jóhiszeműnek, ha teljesült két feltétel, nevezetesen egyrészt ha a fizetéseképtelenség nem volt csalárd, és másrészt az adósság alóli mentesítést megelőzően bizonyos bűncselekmények miatt. Következésképpen az említett átültetés ellentmondásossága az, hogy az adósság alóli mentesítés igénybevétele tekintetében az azt megelőzőnél szigorúbb rendszert vezetett be, ami komoly kétségeket vet fel az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően.
- 19 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyben a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv átültetése olyan rendszer bevezetésére szolgálhatott, amely ösztönzi olyan követelések kifizetését, amelyeket a hatóságok fizetéseképtelenség esetén nehezen tudtak volna behajtani, és e rendszer nem az adós „jóhiszeműségének” fogalmán alapul. E bíróság arra keresi a választ, hogy az ilyen átültetés összeegyeztethető-e ezen irányelv 23. cikkének (2) bekezdésével, és számos kétsége van az említett irányelv 23. cikke (4) bekezdésének értelmezését illetően is.
- 20 E körülmények között a Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Alicante (alicante-i 1. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikke (2) bekezdésének értelmezésével kapcsolatos kételyek.

- a) Úgy kell-e értelmezni a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza a [TRLC] 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti, adósság alóli mentesítés igénybevételét, mivel az [ezen] irányelv átültetését megelőző, a mentesítéshez való jogot elismerő és a jogalkotó által *ex novo* bevezetett szabályozás nem rendelkezett e korlátozásról? Konkrétan: az [említett] irányelv átültetése során a nemzeti jogalkotó előírhat-e a korábbi szabályozásban előírtakon túlmenően további korlátozásokat a mentesítés igénybevételének lehetősége tekintetében, különösen akkor, ha e korlátozás az [ugyanezen] irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében foglalt körülmények egyikének sem felel meg?
- b) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e értelmezni a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, ha a mentesítés kérelmezését megelőző tíz évben adóügyi rendelkezések különösen súlyos megsértése, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki [az adós ellen], vagy ha ugyanezen határidőn belül kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában az adós felelősségi körébe tartozó teljes adósság megfizetésre került (a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja), ellentétes az említett rendelkezéssel, mivel ez a jogcím a hitelezői követelések rangsorára vonatkozó rendszer módosításával járna?
- c) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e értelmezni [a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti, adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, ha [...] kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozat született, kivéve, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában az adós felelősségi körébe tartozó teljes adósság megfizetésre került, ellentétes az említett rendelkezéssel, mivel az ilyen körülmény nem alkalmas az adós rosszhiszeműségének megállapítására? E tekintetben van-e jelentősége annak, hogy a fizetéseképtelenségi eljárás alá vont személyt nem találták vétkesnek?
- d) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e értelmezni [a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a mentesítés iránti kérelmet megelőző 10 éven belül elkövetett jogsértések vagy az ezen időszakon belül meghozott, kiterjesztett kötelezettséget megállapító határozatok miatt kizárja a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti, adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, figyelmen kívül hagyva a kötelezettséget keletkeztető esemény időpontját és a kiterjesztett kötelezettséget megállapító határozat elfogadásában bekövetkező esetleges késedelmet?
- e) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad a fenti kérdésekre, úgy kell-e értelmezni [a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti, adósság alóli mentesítés igénybevételét, amennyiben a nemzeti jogalkotó e korlátozást nem indokolta kellően?
- 2) A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikke (4) bekezdésének értelmezésével kapcsolatos kételyek.

- a) Úgy kell-e értelmezni [a 2019/1023] irányelv 23. cikkének (4) bekezdését, hogy azzal ellentétes a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában foglaltakhoz hasonló olyan szabályozás, amely a mentesítést kizáró, az említett 23. cikk (4) bekezdése szerinti felsorolásban nem szereplő okokat határoz meg? Konkrétan: az okoknak [az említett] 23. cikk (4) bekezdésében szereplő felsorolását kimerítő, vagy éppen ellenkezőleg, példálózó felsorolásként kell-e értelmezni?
- b) Amennyiben példálózó felsorolásról van szó, és a nemzeti jogalkotó [a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelvben előírtakon túlmenően további kivételekről is rendelkezhet, ellentétes-e [ezen] irányelv 23. cikkének (4) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás, amely – bizonyos körülmények és összegek igen csekély számú kivételével – a közjogi követelések alóli mentesítés tilalmának általános szabályát állapítja meg, a konkrét közjogi követelések jellegétől és körülményeitől függetlenül? Jelentőséggel bír-e a jelen ügyben különösen az, hogy a korábbi szabályozás – a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlatának értelmezése szerint – megenged bizonyos mértékű mentesítést a közjogi követelések alól, és az átültető jogszabály e mentesítés terjedelmének korlátozását szolgálta?
- c) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e tekinteni, hogy a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontjában foglaltakhoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely (bizonyos, a következő előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tárgyát képező kivételekkel) általános kizárási szabályt állapít meg a közjogi követelések alóli mentesítés tekintetében, ellentétes [a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (4) bekezdésével, mivel az állami hitelezőket a többi hitelezőhöz képest kedvezőbb bánásmódban részesíti?
- d) Különösen, és az előző kérdéssel kapcsolatban, jelentőséggel bír-e az, hogy a szabályozás bizonyos mértékű mentesítést biztosít a közjogi követelések alól, de kizárólag bizonyos tartozások tekintetében és pontosan meghatározott korlátok között, amelyek nem bírnak jelentőséggel a tartozás tényleges összege szempontjából?
- e) Végül, úgy kell-e értelmezni a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (4) bekezdését, hogy azzal ellentétes a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontjában foglaltakhoz hasonló szabály, mivel a [a közjogi követelésekből származó adósság alóli] mentesítés [kizárását] »az igazságosságon, szolidaritáson és a jogállamiságon alapuló társadalom érdekében történő kielégítés különös jelentőség[ével]« indokolja, és a mentesítés általános jelleggel vonatkozik a közjogi követelésre, a követelés sajátos jellegére való tekintet nélkül? Van-e jelentősége e tekintetben különösen annak, hogy az általános igazolás mind az [ezen] irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében felsorolt adósságokra, mind pedig az e felsorolásban nem szereplő körülményekre vagy tartozásokra is vonatkozik?”

C-305/23. sz. Bacigán ügy

- 21 S. E. I., aki fizetéseképtelenné vált természetes személy, az őt érintő fizetéseképtelenségi eljárás keretében adósság alóli mentesítést kérelmezett. Korábban önálló vállalkozói tevékenységet folytatott, de e fizetéseképtelenségi eljárás megindításának időpontjában már nem volt vállalkozó.
- 22 Az említett fizetéseképtelenségi eljárás keretében, azt követően, hogy a vagyonát – a lakását is beleértve – teljes mértékben felszámolták, S. E. I. 2022. október 18-án az ezen időpontban még fennálló adóssága alóli teljes mentesítés iránti kérelmet nyújtott be. Az AEAT e kérelemmel szemben kifogást emelt amiatt, hogy S. E. I. nem tekinthető „jóhiszemű” adósnak, mivel az említett kérelmet megelőző tíz évben vele szemben az általános adótörvény 191. cikke

értelmében vett „különösen súlyos adóbűncselekmények” miatt jogerős közigazgatási határozattal 504,99 euró összegű pénzbírságot szabtak ki, és ezen utóbbit az adósság alóli teljes mentesítés iránti, említett kérelem időpontjában még nem fizették meg.

- 23 A kérdést előterjesztő bíróság, amely az ügyben eljár, először is megjegyzi, hogy a spanyol jogalkotó élt a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel, és az ezen irányelvben előírt, adósság alóli mentesítést lehetővé tévő eljárások alkalmazását a TRLC-ben kiterjesztette a vállalkozónak nem minősülő, fizetéseképtelen természetes személyekre. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt azt kérdezi, hogy ilyen esetben az említett irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az a nemzeti jogalkotót arra kötelezi, hogy a természetes személyekre alkalmazandó, olyan szabályozást fogadjon el, amely tiszteletben tartja ugyanezen irányelv 20–24. cikkének rendelkezéseit. E bíróság továbbá arra keresi a választ, hogy az irányelv 23. cikke, és konkrétabban annak (1) bekezdése értelmezhető-e úgy, hogy a „tisztességtelen vagy rosszhiszemű” magatartás fogalma az adós gondatlan vagy elővigyázatlan magatartására is kiterjed. Az említett bíróságban végezetül kételyek merültek fel az említett 23. cikk (2) bekezdésének helyes értelmezését, és különösen az ugyanezen 23. cikk (2) bekezdésének a)–f) pontjában felsorolt körülmények kimerítő jellegét illetően.
- 24 E körülmények között a Juzgado de lo Mercantil nº10 de Barcelona (barcelonai 10. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Amennyiben a nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében foglaltak szerint a fizetéseképtelen vállalkozóknál felmerülő adósság alóli mentesítéshez vezető eljárások alkalmazását kiterjeszti azon fizetéseképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók, e szabályozását szükségszerűen az [ezen] irányelv III. címében foglalt rendelkezésekhez kell-e igazítania?

Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

2) a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének (1) bekezdésében részletezett tisztességtelen magatartás fogalmi körébe tartozik-e az adós részéről a tartozás keletkezését okozó gondatlan, illetve hanyag magatartás?

A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén,

3) a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetek meghatározott és kellően indokolt körülmények taxatív felsorolását képezik-e, vagy a tagállamok hozzáadhatnak meghatározott és kellően indokolt egyéb körülményeket?

Amennyiben a harmadik kérdésre az lenne a válasz, hogy [a tag]államok a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetektől eltérő, meghatározott és kellően indokolt egyéb körülményeket is meghatározhatnak,

4) [a tag]állam[ok] által megadott további, meghatározott körülményeket minden esetben tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásnak kell-e indokolnia?

Ha a [harmadik és negyedik] kérdésre az a válasz adandó, hogy [a tag]államok nem határozhatnak meg a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a)–f) pontjában rögzített esetektől eltérő körülményeket, illetve ha az eltérő, meghatározott egyéb magatartások hozzáadását az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásával kell indokolni,

5) a [szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi] irányelv 23. cikkének megfelelő értelmezés a [TRLC] egységes szerkezetbe foglalt szövege 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában foglaltakhoz hasonló rendelkezések alkalmazásának mellőzésével jár-e, amennyiben megállapítható, hogy a különösen súlyos adóbűncselekmény nem az adós tisztességtelen vagy rosszhiszemű magatartásának a következménye?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés a) pontjáról és a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdésről

- 25 A kérdést előterjesztő bíróságok a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés a) pontjával és a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdéssel lényegében arra várnak választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a körülmények felsorolása, amelyet e rendelkezés magában foglal, kimerítő jellegű, és nemleges válasz esetén a tagállamok számára az ezen irányelvnek a nemzeti jogukba való átültetése keretében nyitva áll-e az a lehetőség, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az adósság alóli mentesítés jogához való hozzáférést a korábbi nemzeti szabályozásnál nagyobb mértékben korlátozzák oly módon, hogy az említett 23. cikk (2) bekezdésében felsoroltaktól eltérő körülmények esetén megtagadják vagy korlátozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, visszavonják a mentesítést, vagy a teljes mentesítésre vagy az eltiltásra hosszabb határidőt írnak elő.
- 26 Először is, ami azt a kérdést illeti, hogy az említett irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében szereplő felsorolás kimerítő jellegű-e, vagy sem, meg kell állapítani, hogy e felsorolást a „például” kifejezés vezeti be, és e rendelkezés más nyelvi változatai ugyanezen jelentéssel rendelkező kifejezéseket használnak. Az említett rendelkezés szövegéből tehát kitűnik, hogy az az ott említett különböző körülményeket nem kimerítő, hanem példálózó jelleggel sorolja fel.
- 27 A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikke (2) bekezdésének e szó szerinti értelmezését megerősíti ezen irányelv (80) preambulumbekkezdése is, amely szerint az uniós jogalkotó úgy ítélte meg, hogy a tagállamokat „nem indokolt megakadályozni abban, hogy egyértelműen meghatározott körülmények fennállása esetén és kellően indokolt esetben további eltérésekről is rendelkezzenek”.
- 28 Ebből következik, hogy e 23. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a körülmények abban foglalt felsorolása nem kimerítő jellegű, és a tagállamok mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az ezen előírásban felsoroltaktól eltérő körülmények között megtagadják vagy korlátozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, visszavonják a mentesítést, vagy a teljes mentesítésre vagy az eltiltásra hosszabb határidőt írnak elő, feltéve, hogy – amint az az említett rendelkezés szövegéből kitűnik – e körülmények egyértelműen meghatározottak, és az ilyen eltérések kellően indokoltak.

- 29 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy a tagállamok a fizetéseképtelenségi és szerkezetátalakítási irányelvnek a nemzeti jogukba történő átültetésekor bevezethetnek-e az adósság alóli mentesítéstől való olyan eltérést, amelyet az ezen átültetést megelőző nemzeti szabályozás nem írt elő, annak érdekében, hogy az ilyen mentesítés jogához való hozzáférést nagyobb mértékben korlátozzák, meg kell állapítani, hogy sem ezen irányelv, sem az annak elfogadását megelőző előkészítő munkálatok nem tartalmaznak olyan információkat, amelyek lehetővé tennék annak megállapítását, hogy az uniós jogalkotó korlátozni kívánta a tagállamok e tekintetben fennálló mérlegelési mozgásterét, megakadályozva ezen utóbbiakat abban, hogy a nemzeti jogukba ilyen eltéréseket vezessenek be.
- 30 Éppen ellenkezőleg, az uniós jogalkotó azáltal, hogy az említett irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében azt írta elő, hogy a tagállamok bizonyos feltételek mellett „fenntarthatnak, illetve bevezethetnek” olyan rendelkezéseket, amelyek megtagadják vagy korlátozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, visszavonják a mentesítést, vagy a teljes mentesítésre vagy az eltiltásra hosszabb határidőt írnak elő, kifejezetten biztosította a tagállamok számára azt a lehetőséget, hogy e feltételek teljesülése esetén ilyen, korábban elő nem írt rendelkezéseket fogadjanak el.
- 31 Az említett feltételeket illetően a fizetéseképtelenségi és szerkezetátalakítási irányelv 23. cikkének (2) bekezdése a tagállamok számára e 23. cikk (2) bekezdésében így módon biztosított lehetőség gyakorlását kifejezetten attól a feltételtől teszi függővé, hogy az általuk elfogadott eltérések „meghatározott körülményekre” vonatkozzanak, és „kellően indokoltak” legyenek. Ebből az következik, hogy amikor a nemzeti jogalkotó ilyen eltéréseket előíró rendelkezéseket fogad el, ezen eltérések indokainak a nemzeti jogból vagy az ezen eltéréseket eredményező eljárásból kell eredniük, és ezen indokoknak jogos közérdeket kell követniük (lásd ebben az értelemben: 2024. április 11-i Agencia Estatal de la Administración Tributaria [A köztartozások kizárása az adósság alóli mentesítésből] ítélet, C-687/22, EU:C:2024:287. 42. pont).
- 32 E tekintetben mind a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv (78) preambulumbekkezdése, amely „a nemzeti jogban meghatározott indokok alapján, kellően indokolt esetekben” elfogadott eltérésekre hivatkozik, mind ezen irányelv (81) preambulumbekkezdése, amely „a nemzeti jogban meghatározott érdemi” indokot említ, arra enged következtetni, hogy az uniós jogalkotó úgy ítélte meg, hogy elegendő, ha a különböző nemzeti jogszabályokban e vonatkozásban előírt feltételeket tiszteletben tartják.
- 33 A fentiekre tekintettel a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés a) pontjára és a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a körülmények felsorolása, amelyet e rendelkezés magában foglal, nem kimerítő jellegű, és a tagállamok számára ezen irányelvnek a nemzeti jogukba való átültetése keretében nyitva áll az a lehetőség, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az adósság alóli mentesítés jogához való hozzáférést a korábbi nemzeti szabályozásnál nagyobb mértékben korlátozzák oly módon, hogy megtagadják vagy korlátozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, visszavonják a mentesítést, vagy az említett 23. cikk (2) bekezdésében felsoroltaktól eltérő körülmények esetén a teljes mentesítésre vagy az eltiltásra hosszabb határidőt írnak elő, feltéve hogy e körülmények egyértelműen meghatározottak, és az ilyen eltérések kellően indokoltak.

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés b), c) és d) pontjáról, valamint a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett második és negyedik kérdésről

- 34 A kérdést előterjesztő bíróságok a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés b), c) és d) pontjával, valamint a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett második és negyedik kérdéssel, amelyeket együttesen kell vizsgálni, lényegében arra várnak választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely ezen irányelv átültetése keretében módosítja a fizetéseképtelenséggel kapcsolatos követelések azok rangsorát, amely e szabályozás elfogadása előtt alkalmazandó volt, mivel az a fizetéseképtelenségi eljárást követően az adósság alóli mentesítésben való részesüléshez az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követelések megfizetését írja elő, kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét abban az esetben, ha az adós gondatlan vagy felelőtlen magatartást tanúsított – anélkül azonban, hogy tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt volna el –, és kizárja e lehetőséget abban az esetben, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelmet megelőző tíz évben az adós ellen különösen súlyos adóbűncselekmény, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki, vagy ha kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha ezen adós e kérelem benyújtásának időpontjában teljes mértékben megfizette adó- és társadalombiztosítási tartozásait.
- 35 Először is, ami azt a kérdést illeti, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely ezen irányelv átültetése keretében módosítja a fizetéseképtelenséggel kapcsolatos követelések azon rangsorát, amely e szabályozás elfogadása előtt alkalmazandó volt, mivel az az adósság alóli mentesítésben való részesüléshez az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követelések megfizetését írja elő, egyrészt meg kell jegyezni, hogy a fizetéseképtelenségi eljárás és az adósság alóli mentesítésre irányuló eljárás két külön eljárásnak minősül, és mindkettőnek saját célja van. Az, hogy az adósság alóli mentesítésnek a közjogi követelések megfizetése a feltétele, nem érinti e követeléseknek a fizetéseképtelenség megállapítását követően „elsőbbséginek”, „rendesnek” vagy „alárendeltnek” való minősítését. Következésképpen nem tűnik úgy, hogy az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követelések megfizetésének az adósság alóli mentesítésben való részesülés feltételeként való előírása a követeléseknek a fizetéseképtelenségi eljárást követő rangsorolásának a módosítását vonja maga után.
- 36 Másrészt, amint az a jelen ítélet 33. pontjából kitűnik, az e rendelkezésben szereplő felsorolás nem kimerítő jellegű, és a tagállamoknak az említett irányelvnek a nemzeti jogukba való átültetése keretében lehetőségük van arra, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az említett rendelkezésekben említettektől eltérő, egyértelműen meghatározott körülmények fennállása esetén megtagadják vagy korlátozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, visszavonják a mentesítést, vagy a teljes mentesítésre vagy az eltiltásra hosszabb határidőt írnak elő, és a tagállamok e lehetősége még abban az esetben is fennáll, ha e rendelkezések a korábbi nemzeti szabályozásnál nagyobb mértékben korlátozzák az adósság alóli mentesítés jogához való hozzáférést. A tagállam e lehetőséggel élve előírhatja, hogy az adós a fizetéseképtelenségi eljárást követően fizesse meg az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követeléseket annak érdekében, hogy adósság alóli mentesítésben részesüljön.
- 37 Az uniós jogalkotó azonban az említett lehetőség gyakorlását kifejezetten azon feltételekhez kötötte, hogy az e rendelkezésben említett eltérések „meghatározott körülményekre” vonatkozzanak, és „kellően indokoltak” legyenek. Ebből az következik, hogy amikor a nemzeti jogalkotó ilyen eltéréseket előíró rendelkezéseket fogad el, ezen eltérések indokainak a nemzeti

jogból vagy az ezen eltéréseket eredményező eljárásból kell eredniük, és ezen indokoknak jogos közérdeket kell követniük (lásd analógia útján: 2024. május 8-i Instituto da Segurança Social és társai ítélet, C-20/23, EU:C:2024:389, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 38 A jelen ügyben az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követelések megfizetésének az adósság alóli mentesítés feltételeként való előírása egyértelműen meghatározott körülményekre vonatkozik. Ezenkívül az, hogy e kötelezettség lehetővé teszi olyan követelések megfizetését, amelyeket a hatóságok fizetéseképtelenség megállapítása esetén nehezen tudnának behajtani, nem akadályozza annak, hogy az adósság alóli mentesítéstől való ezen eltérés kellően indokolt lehessen. Ezen elsőbbséginek nem minősülő közjogi követelések kifizetésének előírásával ugyanis a jogalkotó követhet jogos közérdeket, amit azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell vizsgálnia.
- 39 Következésképpen a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely ezen irányelv átültetése keretében a fizetéseképtelenségi eljárást követően az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követeléseknek megfizetését írja elő az adósság alóli mentesítésben való részesüléshez, feltéve, hogy e kötelezettség kellően indokolt.
- 40 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy a fizetéseképtelenségi és szerkezetátalakítási irányelv 23. cikkének (2) bekezdésével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét abban az esetben, ha az adós gondatlan vagy felelőtlen magatartást tanúsított – anélkül azonban, hogy tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt volna el –, meg kell állapítani, hogy bár igaz, hogy ezen irányelv 23. cikkének (1) bekezdése kifejezetten azokra a fizetéseképtelen vállalkozókra vonatkozik, akik „tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen” jártak el, ezt a fordulatot e cikk (2) bekezdése nem tartalmazza.
- 41 Az említett 23. cikk (2) bekezdése ugyanis csupán azt írja elő, hogy a tagállamok fenntarthatnak, illetve bevezethetnek olyan rendelkezéseket, amelyek „meghatározott körülmények fennállása esetén” lehetővé teszik az adósság alóli mentesítés igénybevételének megtagadását vagy korlátozását, az adósság alóli mentesítés visszavonását, illetve amelyek „meghatározott körülmények fennállása esetén” hosszabb teljes adósság alóli mentesítési időszakot vagy hosszabb eltiltási időt írnak elő, „feltéve, hogy ezek az eltérések kellően indokoltak”, anélkül azonban, hogy megkövetelné, hogy az érintett vállalkozók „tisztességtelen” vagy „rosszhiszemű” magatartást tanúsítsanak.
- 42 Ezenkívül az ugyanezen 23. cikk (2) bekezdésében példálózó jelleggel felsorolt azon körülményeket, amelyek esetén az adósság alóli mentesítéstől el lehet térni, nem jellemzi az érintett vállalkozók „tisztességes” vagy „rosszhiszemű” magatartása.
- 43 Hozzá kell tenni, hogy e körülmények lényegében megfelelnek a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv (79) és (80) preambulumbekkezdésében említett körülményeknek, és e preambulumbekkezdésekből sem következik, hogy az uniós jogalkotó az ezen irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében említett „meghatározott körülményeket” olyan esetekre kívánta volna korlátozni, amelyekben az érintett vállalkozók „tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen” jártak el.
- 44 Ebből következik, hogy e 23. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az adósság alóli mentesítés lehetőségét olyan, egyértelműen meghatározott körülmények fennállása esetén zárja ki, amelyek nem járnak az adós „tisztességtelen vagy rosszhiszemű” magatartásával.

- 45 Ami harmadszor és utolsósorban azt a kérdést illeti, hogy az említett 23. cikk (2) bekezdésével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét kizárja abban az esetben, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelmet megelőző tíz évben az adós ellen különösen súlyos adóbűncselekmény, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki, vagy ha kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha ezen adós e kérelem benyújtásának időpontjában teljes mértékben megfizette adó- és társadalombiztosítási tartozásait, emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a jelen ítélet 28–33. pontjából kitűnik – e rendelkezés mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára annak kifejezett előírásával, hogy a tagállamok fenntarthatnak vagy bevezethetnek olyan rendelkezéseket, amelyek „meghatározott körülmények fennállása esetén lehetővé teszik az adósság alóli mentesítés igénybevételének megtagadását vagy korlátozását, az adósság alóli mentesítés visszavonását, illetve amelyek meghatározott körülmények fennállása esetén hosszabb teljes adósság alóli mentesítési időszakot vagy hosszabb eltiltási időt írnak elő, feltéve, hogy ezek az eltérések kellően indokoltak”. Ezenkívül, amint az a jelen ítélet 29. pontjából kitűnik, sem a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv, sem az elfogadását előkészítő munkálatok nem tartalmaznak olyan információt, amely arra engedne következtetni, hogy az uniós jogalkotó e mérlegelési mozgásteret korlátozni kívánta volna.
- 46 Mindemellett, amint az a jelen ítélet 31. és 37. pontjából kitűnik, amikor a nemzeti jogalkotó ilyen eltéréseket előíró rendelkezéseket fogad el, ezen eltérések indokainak a nemzeti jogból vagy az ezen eltéréseket eredményező eljárásból kell eredniük, és ezen indokoknak jogos közérdeket kell követniük.
- 47 Így a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely bizonyos, egyértelműen meghatározott körülmények között – mint például akkor, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelmet megelőző tíz évben az adós ellen különösen súlyos adóbűncselekmény, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki, vagy ha kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha ezen adós e kérelem benyújtásának időpontjában teljes mértékben megfizette adó- és társadalombiztosítási tartozásait – kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, feltéve, hogy a nemzeti jogból az következik, hogy az említett kizárást jogos közérdek igazolja, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie. A nemzeti jognak tehát lehetővé kell tennie azon jogos közérdek azonosítását, amely az említett, egyértelműen meghatározott körülmények között igazolja az adósság alóli mentesítés kizárását.
- 48 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 9. pontjából kitűnik, a spanyol jogalkotó a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelvnek a spanyol jogba való átültetését biztosító 16/2022. sz. törvény preambulumban kifejtette azokat az indokokat, amelyek az adósság alóli mentesítéstől való eltérések előírásához vezettek. E jogalkotó e preambulumban többek között rámutat arra, hogy az olyan adós, aki megfelel a jóhiszeműség követelményének, igénybe veheti a teljes adóssága alóli mentesítést, kivéve azon tartozásokat, amelyek alól a különleges jellegük miatt kivételesen nem adható mentesítés. E kivételek többek között bizonyos követelések kielégítésének a jogállamiságon alapuló igazságos és szolidáris társadalom szempontjából fennálló különleges fontosságán alapszanak. E követelések között szerepelnek a közjogi követelések. E közjogi követelések tekintetében az adósság alóli mentesítésnek ezért bizonyos korlátai vannak, és arra csak az adósság alóli első mentesítéskor kerülhet sor, az azt következő esetekben nem.

- 49 A kérdést előterjesztő bíróság feladata egyrészt annak értékelése, hogy ezek az indokok jogos közérdeknek minősülnek-e, és másrészt, hogy a nemzeti szabályozásból kitűnik-e, hogy az említett indokok a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában előírtakhoz hasonlóan egyértelműen meghatározott körülmények mellett igazolták az adósság alóli mentesítést.
- 50 Ezen értékelést illetően emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamoknak e hatáskörüket az uniós jognak és e jog általános elveinek tiszteletben tartásával, ennél fogva az arányosság elvére figyelemmel kell gyakorolniuk. Következésképpen a szóban forgó nemzeti intézkedés nem lépheti túl azt a mértéket, amely az e jogszabály által elérni kívánt jogszerű cél megvalósításához megfelelő és szükséges (lásd ebben az értelemben: 2022. február 24-i Agenzia delle dogane e dei monopoli és Ministero dell'Economia e delle Finanze ítélet, C-452/20, EU:C:2022:111, 36. és 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Így az nem érintheti a tagállamoknak a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 20. cikkének (1) bekezdésében előírt, annak biztosítására vonatkozó kötelezettségét, hogy a fizetéseképtelen vállalkozóknak lehetőségük legyen igénybe venni legalább egy olyan eljárást, amely teljes adósság alóli mentesítéshez vezethet.
- 51 Amennyiben tehát a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az adósság alóli, a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában meghatározotthoz hasonló körülmények közötti mentesítést a nemzeti jogalkotó jogos közérdek alapján igazolja, e bíróságnak ezen elvre tekintettel értékelnie kell, hogy ezen érdek igazolja-e többek között azt, hogy e követelmény az adósság alóli mentesítés iránti kérelem benyújtását megelőző tíz év során alkalmazandó ezekre a tartozásokra, és hogy a kiterjesztett kötelezettséget megállapító határozat elfogadásának esetleges késedelme nem vehető figyelembe.
- 52 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés b), c) és d) pontjára, valamint a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett második és negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely ezen irányelv átültetése keretében a fizetéseképtelenségi eljárást követően az adósság alóli mentesítésben való részesüléshez az elsőbbségének nem minősülő közjogi követelések megfizetését írja elő, kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét abban az esetben, ha az adós gondatlan vagy felelőtlen magatartást tanúsított – anélkül azonban, hogy tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt volna el –, és kizárja e lehetőséget abban az esetben, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelmet megelőző tíz évben az adós ellen különösen súlyos adóbűncselekmény, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki, vagy ha kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha ezen adós e kérelem benyújtásának időpontjában teljes mértékben megfizette adó- és társadalombiztosítási tartozásait, nem ellentétes az említett rendelkezésekkel, feltéve, hogy az ilyen eltérések a nemzeti jog alapján kellően indokoltak.

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés e) pontjáról

- 53 A kérdést előterjesztő bíróság a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésének e) pontjával lényegében arra vár választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy konkrét esetben anélkül zárja ki az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, hogy e kizárást a nemzeti jogalkotó kellően indokolta volna.

- 54 E tekintetben, amint az a jelen ítélet 46. pontjából kitűnik, az uniós jogalkotó az e rendelkezésben a tagállamok számára biztosított lehetőség gyakorlását kifejezetten ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az e rendelkezés alapján elfogadott eltérések „kellően indokoltak” legyenek.
- 55 A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelvből kitűnik, hogy a tagállam által az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló eltérés alátámasztásaként adott indokolásnak az eltérést eredményező eljárásból, vagy a nemzeti jogból kell erednie. Így az első esetet illetően, amennyiben a nemzeti jog értelmében a jogalkotási vagy rendeleti jellegű jogi aktusok előkészítő munkálatai, preambulumai és indokolásai azok szerves részét képezik, vagy az értelmezésük szempontjából relevánsak, és ha azok az ezen irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében előírt lehetőség gyakorlása keretében fenntartott vagy bevezetett eltérésre vonatkozó indokolást tartalmaznak, úgy kell tekinteni, hogy ez az indokolás megfelel e rendelkezés követelményeinek. Ezenfelül, a második esetet illetően, az említett indokolás a nemzeti jognak az e kizárást tartalmazó rendelkezéstől eltérő egyéb rendelkezéseiben is szerepelhet, mint például valamely nemzeti alkotmányos, törvényi vagy rendeleti rendelkezésben (lásd ebben az értelemben: 2024. május 8-i Instituto da Segurança Social és társai ítélet, C-20/23, EU:C:2024:389, 37. pont).
- 56 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés e) pontjára azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy konkrét esetben anélkül zárja ki az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, hogy e kizárást a nemzeti jogalkotó kellően indokolta volna.

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontjáról

- 57 A kérdést előterjesztő bíróság a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontjával lényegében arra vár választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a konkrét adósságkategóriáknak az e rendelkezésben foglalt felsorolása kimerítő jellegű, és ha nem, a tagállamok kizárhatnak-e az adósság alóli mentesítésből az e rendelkezésben felsoroltak között nem szereplő egyéb adósságkategóriákat, amennyiben e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.
- 58 Meg kell állapítani, hogy e kérdés lényegében megegyezik a 2024. április 11-i Agencia Estatal de la Administración Tributaria (A köztartozások kizárása az adósság alóli mentesítésből) ítélet (C-687/22, EU:C:2024:287, 25. és 36. pont) alapjául szolgáló ügyben előterjesztett harmadik kérdéssel.
- 59 Következésképpen, amint az a jelen ítélet 44. pontjából és rendelkező részének 2) pontjából kitűnik, a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés a) pontjára azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a konkrét adósságkategóriáknak az e rendelkezésben foglalt felsorolása nem kimerítő jellegű, és a tagállamok az adósság alóli mentesítésből kizárhatnak az e rendelkezésben felsoroltak között nem szereplő egyéb konkrét adósságkategóriákat, amennyiben e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) és e) pontjáról

- 60 A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésének b) és e) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti átültető szabályozás, amely a közjogi követeléseket általános jelleggel kizárja az adósság alóli mentesítésből azzal az indokkal, hogy e követelések kielégítése az igazságos és szolidáris, jogállamiságon alapuló társadalom számára különösen jelentős, és e kizárás alól csupán a körülmények és mennyiségi korlátok nagyon szűken meghatározott körében tesz kivételt, függetlenül az említett követelések jellegétől és keletkezésük körülményeitől, és amely következképpen korlátozza azon, adósság alóli mentesítésre vonatkozó nemzeti rendelkezések hatályát, amelyek ezen adósságkategóriára e szabályozás elfogadását megelőzően alkalmazandóak voltak.
- 61 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy amint az a jelen ítélet 59. pontjából következik, a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a konkrét adósságkategóriáknak az e rendelkezésben foglalt felsorolása nem kimerítő jellegű, és a tagállamok az adósság alóli mentesítésből kizárhatnak az e rendelkezésben felsoroltak között nem szereplő egyéb konkrét adósságkategóriákat, amennyiben e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.
- 62 Másrészt, ami azt a kérdést illeti, hogy a tagállamok ezen irányelvnek a nemzeti jogukba történő átültetésekor az adósság alóli mentesítésből kizárhatnak-e olyan konkrét adósságkategóriákat, amelyek kizárását az ezen átültetést megelőző nemzeti szabályozás nem írta elő, meg kell állapítani, hogy sem az említett irányelv, sem az annak elfogadását megelőző előkészítő munkálatok nem tartalmaznak olyan információkat, amelyek arra utalnak, hogy az uniós jogalkotó korlátozni kívánta volna a tagállamok mérlegelési mozgásterét oly módon, hogy ezen utóbbiakat megakadályozza abban, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az adósság alóli mentesítésből kizárnak olyan adósságkategóriákat, amelyek az említett átültetést megelőzően nem voltak abból kizártak.
- 63 Éppen ellenkezőleg, az uniós jogalkotó azzal, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében előírta, hogy a tagállamok bizonyos feltételek mellett „kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből bizonyos adósságkategóriákat, valamint ezen adósságkategóriák esetében korlátozhatják az adósság alóli mentesítés igénybevételét, illetve hosszabb adósság alóli mentesítési időszakot határozhatnak meg”, kifejezetten biztosította a tagállamok számára azt a lehetőséget, hogy e feltételek teljesülése esetén olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az adósság alóli mentesítésből kizárnak olyan adósságkategóriákat, amelyek abból korábban nem voltak kizárva.
- 64 Az uniós jogalkotó mindazonáltal az e rendelkezésben a tagállamok számára ily módon biztosított lehetőség gyakorlását kifejezetten ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az ilyen kizárások „kellően indokoltak” legyenek. Ebből következik, hogy amikor a nemzeti jogalkotó ilyen eltéréseket előíró rendelkezéseket fogad el, ezen eltérések indokainak a nemzeti jogból vagy az ezen eltéréseket eredményező eljárásból kell eredniük, és ezen indokoknak jogos közérdeket kell követniük (2024. április 11-i Agencia Estatal de la Administración Tributaria [A köztartozások kizárása az adósság alóli mentesítésből] ítélet, C-687/22, EU:C:2024:287, 42. pont).

- 65 E tekintetben mind a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv (78) preambulumbekzdése, amely „a nemzeti jogban meghatározott indokok alapján, kellően indokolt esetekben” elfogadott eltérésekre hivatkozik, mind ezen irányelv (81) preambulumbekzdése, amely „a nemzeti jogban meghatározott érdemi” indokot említ, arra enged következtetni, hogy az uniós jogalkotó úgy ítélte meg, hogy elegendő, ha a különböző nemzeti jogszabályokban e vonatkozásban előírt feltételeket tiszteletben tartják (2024. április 11-i Agencia Estatal de la Administración Tributaria [Köztartozások kizárása az adósság alóli mentesítésből] ítélet, C-687/22, EU:C:2024:287, 43. pont).
- 66 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy a 16/2022. sz. törvény preambulumban foglalt, a közjogi követelések kielégítésének a jogállamiságon alapuló igazságos és szolidáris társadalomban fennálló különleges fontosságára vonatkozó indok kellően indokolja-e azt, hogy e törvény 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontja e követeléseknek az adósság alóli mentesítésből való általános kizárását írja elő, és e kizárás alól csupán a körülmények és mennyiségi korlátok nagyon szűken meghatározott körében tesz kivételt, függetlenül az említett követelések jellegétől és keletkezésük körülményeitől. Ezen értékelés során e bíróságnak figyelembe kell vennie az arányosság elvének tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget, amint az a jelen ítélet 50. pontjában megállapításra került.
- 67 A fentiekre tekintettel a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés b) és e) pontjára azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti átültető szabályozás, amely a közjogi követeléseket általános jelleggel kizárja az adósság alóli mentesítésből azzal az indokkal, hogy e követelések kielégítése az igazságos és szolidáris, jogállamiságon alapuló társadalom számára különösen jelentős, és e kizárás alól csupán a körülmények és mennyiségi korlátok nagyon szűken meghatározott körében tesz kivételt, függetlenül az említett követelések jellegétől és keletkezésük körülményeitől, és amely következképpen korlátozza azon, adósság alóli mentesítésre vonatkozó nemzeti rendelkezések hatályát, amelyek ezen adósságkategóriára e szabályozás elfogadását megelőzően alkalmazandók voltak, nem ellentétes az említett rendelkezéssel, feltéve, hogy e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés c) pontjáról

- 68 A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésének c) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely a közjogi követeléseket főszabályként kizárja az adósság alóli mentesítésből, ellentétes e rendelkezéssel, mivel a közjogi hitelezőket a többi hitelezőhöz képest elsőbbségben részesíti.
- 69 E tekintetben először is a jelen ítélet 59. és 61. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a konkrét adósságkategóriáknak az e rendelkezésben foglalt felsorolása nem kimerítő jellegű, és a tagállamok az adósság alóli mentesítésből kizárhatnak az e rendelkezésben felsoroltak között nem szereplő egyéb konkrét adósságkategóriákat, amennyiben e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.
- 70 Másrészt sem a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv, sem az annak elfogadását előkészítő munkálatok nem tartalmaznak olyan információkat, amelyek alátámaszthatnák azt az álláspontot, hogy az ezen irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében kifejezetten említett adósságkategóriák belső koherenciájára tekintettel az uniós jogalkotó korlátozni kívánta a

tagállamok mérlegelési mozgásterét az e rendelkezésben felsoroltaktól eltérő, olyan követeléskategóriáknak az adósság alóli mentesítésből történő kizárását illetően, mint például az adó- és társadalombiztosítási követelések. Éppen ellenkezőleg, ezen előkészítő munkálatokból különösen az tűnik ki, hogy e jogalkotónak az volt a szándéka, hogy bizonyos mérlegelési mozgásteret hagyjon a tagállamoknak ahhoz, hogy az említett irányelv nemzeti jogukba való átültetése során figyelembe vehessék a gazdasági helyzetet és a nemzeti jogi struktúrákat (2024. május 8-i Instituto da Segurança Social és társai ítélet, C-20/23, EU:C:2024:389, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 71 Ezenkívül a Bíróság megállapította, hogy az olyan közjogi követeléseknek az adósság alóli mentesítésből való kizárása, mint az adó- és társadalombiztosítási követelések, kellően indokolt lehet. A követelések ugyanis nem mind azonos jellegűek, a hitelezőknek nem ugyanolyan a jogállásuk, és e követelések behajtása sajátos célkitűzésekre irányulhat. Ennek megfelelően az adó- és társadalombiztosítási követelések jellegére, valamint az adók és társadalombiztosítási járulékok beszedésének céljára tekintettel a tagállamok joggal ítélik meg úgy, hogy a közintézményi hitelezők az érintett követelések behajtása tekintetében nincsenek a kereskedelmi szektor vagy a magánszektor hitelezőivel összehasonlítható helyzetben. E körülmények között az adó- és társadalombiztosítási követeléseknek az adósság alóli mentesítésből való kizárására vonatkozó lehetőség nem jelenti azt, hogy a közintézményi hitelezők indokolatlanul elsőbbségben részesülnek a többi olyan hitelezőhöz képest, akikre nem vonatkozik ilyen kizárás (lásd ebben az értelemben: 2024. május 8-i Instituto da Segurança Social és társai ítélet, C-20/23, EU:C:2024:389, 43. pont).
- 72 Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok bizonyos konkrét követeléskategóriákat – mint például az adó- és társadalombiztosítási követeléseket – kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből, és így módon azoknak elsőbbségi helyzetet biztosíthatnak, feltéve, hogy e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt (lásd ebben az értelemben: 2024. május 8-i Instituto da Segurança Social és társai ítélet, C-20/23, EU:C:2024:389, 45. pont).
- 73 Következésképpen a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés c) pontjára azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely a közjogi követeléseket főszabályként kizárja az adósság alóli mentesítésből, nem ellentétes az említett rendelkezéssel amiatt, hogy a közjogi hitelezőket a többi hitelezőhöz képest elsőbbségben részesíti, feltéve, hogy az ilyen kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

A C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés d) pontjáról

- 74 A kérdést előterjesztő bíróság a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésének d) pontjával lényegében arra vár választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely valamely konkrét adósságkategóriára nézve az adósság alóli mentesítés korlátozását írja elő olyan küszöbérték bevezetésével, amelyen túl e mentesítés kizárt, anélkül hogy e küszöbérték az érintett adósság összege alapján kerülne meghatározásra.
- 75 E tekintetben meg kell állapítani, hogy ezen irányelv 20. cikkének (2) bekezdésétől eltérően, amely azon tagállamok számára, amelyekben a teljes adósság alóli mentesítés feltétele az adósságnak a vállalkozó általi részleges visszafizetése, azt írja elő, hogy biztosítaniuk kell, hogy e visszafizetési

kötelezettség „a vállalkozó egyedi helyzetén alapuljon, és különösen azt, hogy arányos legyen a vállalkozó adósság alóli mentesítési időszak alatt végrehajtás alá vonható, illetve rendelkezésre álló jövedelmével és vagyontárgyaival, és annak megállapítására a hitelezők méltányos érdekeinek figyelembevételével kerüljön sor”, ezen irányelv 23. cikkének (4) bekezdése nem írja elő kifejezetten, hogy a tagállamoknak az adósság alóli mentesítés lehetőségének korlátozása esetén egy adott küszöbértéket az érintett adósság valós összege alapján kell meghatározniuk, és nem tartalmaz egyetlen olyan elemet sem, amely alátámaszthatná azt az álláspontot, amely szerint az uniós jogalkotó korlátozni kívánta a tagállamokat az ilyen korlátozások előírásakor megillető mérlegelési mozgásteret.

- 76 Ami konkrétan a tagállamok részére ezen utóbbi rendelkezés alapján fennálló mérlegelési mozgásteret illeti, a Bíróság már megállapította, hogy azt úgy kell értelmezni, hogy az nem korlátozza a tagállamoknak az e rendelkezésben felsoroltaktól eltérő, az adósság alóli mentesítésből kizárni szándékozott adósságkategóriák kiválasztását illetően rendelkezésre álló mérlegelési mozgásterét (2024. április 11-i Agencia Estatal de la Administración Tributaria [Köztartozások kizárása az adósság alóli mentesítésből] ítélet, C-687/22, EU:C:2024:287, 41. pont).
- 77 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának a 35. pontjában lényegében rámutatott, az uniós jogalkotó részéről ellentmondásos lett volna, ha a tagállamokat az adósság alóli mentesítés lehetőségének korlátozásakor megillető mérlegelési mozgásteret szigorúbban korlátozza, mint azt a mérlegelési mozgásteret, amellyel a tagállamok a konkrét adósságkategóriáknak az adósság alóli mentesítésből való kizárásakor rendelkeznek.
- 78 Így köztes következtetésként meg kell állapítani, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az nem korlátozza a tagállamoknak az adósság alóli mentesítés lehetőségének az általuk bevezetni kívánt korlátozásait illetően rendelkezésre álló mérlegelési mozgásterét.
- 79 Mindemellett egyrészt, amint az a jelen ítélet 64. pontjából kitűnik, az uniós jogalkotó az e 23. cikk (4) bekezdésében a tagállamok számára ily módon biztosított lehetőség gyakorlására vonatkozóan kifejezetten azt a feltételt írta elő, hogy az adósság alóli mentesítés lehetőségére vonatkozó ilyen korlátozásoknak „kellően indokolt[aknak]” kell lenniük. Ebből az következik, hogy amikor a nemzeti jogalkotó ilyen eltéréseket fogad el, ezen eltérések indokainak a nemzeti jogból vagy az ezen eltéréseket eredményező eljárásból kell eredniük, és ezen indokoknak jogos közérdeket kell követniük.
- 80 E tekintetben a jelen ítélet 65. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy mind a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv (78) preambulumbekzdése, amely „a nemzeti jogban meghatározott indokok alapján, kellően indokolt esetekben” elfogadott eltérésekre hivatkozik, mind ezen irányelv (81) preambulumbekzdése, amely „a nemzeti jogban meghatározott érdemi” indokot említ, arra enged következtetni, hogy az uniós jogalkotó úgy ítélte meg, hogy elegendő, ha a különböző nemzeti jogszabályokban e vonatkozásban előírt feltételeket tiszteletben tartják.
- 81 Másrészt, amint az a jelen ítélet 50. pontjából kitűnik, amikor a tagállamok az azon eltérésekre vonatkozó mérlegelési jogkört gyakorolják, amelyeket a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdése alapján elfogadhatnak, tiszteletben kell tartaniuk az arányosság elvét. Az általuk választott eszközök tehát nem léphetik túl az általuk követett cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, és nem veszélyeztethetik az ezen irányelv által kitűzött

célokat, azaz, a jelen ügyben az annak biztosítására irányuló célt, hogy a fizetéseképtelen vállalkozóknak lehetőségük legyen igénybe venni legalább egy olyan eljárást, amely az adósság alóli teljes mentesítéshez vezethet.

- 82 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-289/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés d) pontjára azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely valamely konkrét adósságkategóriára nézve az adósság alóli mentesítés korlátozását írja elő olyan küszöbérték bevezetésével, amelyen túl e mentesítés kizárt, anélkül hogy e küszöbérték az érintett adósság összege alapján kerülne meghatározásra, nem ellentétes e rendelkezéssel, feltéve, hogy e korlátozás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

A C-305/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdéséről

- 83 A kérdést előterjesztő bíróság a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben a nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy él az ezen irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel, és a fizetéseképtelen vállalkozók által szerződésben vállalt adósság alóli mentesítést lehetővé tévő eljárások alkalmazását kiterjeszti az olyan fizetéseképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók, az ilyen kiterjesztés alapján e természetes személyekre alkalmazandóvá tett szabályoknak meg kell felelniük az említett irányelv III. címében foglalt rendelkezéseknek.
- 84 Mind a spanyol kormány, mind az Európai Bizottság vitatja e kérdés elfogadhatóságát azzal az indokkal, hogy az nem releváns. A Bizottság ennek alátámasztása érdekében arra hivatkozik, hogy nyilvánvaló, hogy bár az adós a jelen pillanatban nem folytat vállalkozói tevékenységet, az alapügy tényállásának időpontjában ilyen tevékenységet folytatott, és ennek van jelentősége a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv alkalmazása szempontjából. A spanyol kormány pedig azzal érvel, hogy az említett kérdés nem szükséges a jogvita megoldásához, mivel az adósság alóli mentesítésre vonatkozó nemzeti rendelkezések alkalmazandók az adósra, függetlenül attól, hogy vállalkozó-e, vagy sem.
- 85 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jogra vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolását a Bíróság csak abban az esetben tagadhatja meg, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdésekre hasznos választ adjon (2024. szeptember 5-i W. GmbH ítélet, C-67/23, EU:C:2024:680, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 86 A jelen ügyben nem tűnik úgy, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 1. cikke (4) bekezdésének a kért értelmezése nyilvánvalóan ne függne össze a C-305/23. sz. ügyben elbírálandó alapjogvita tárgyával. A Bizottság állításával ellentétben ugyanis az ezen ügyben előterjesztett első kérdés relevánsnak tűnik, mivel – amint az a jelen ítélet 21. pontjában kifejtésre került – a fizetéseképtelenségi eljárás és az adósság alóli mentesítésre irányuló eljárás S. E. I.-t természetes személyként érinti, nem pedig vállalkozóként. Ezenfelül az, hogy a spanyol jog az adóssal szemben adósság alóli mentesítést ír elő, függetlenül attól, hogy vállalkozó-e, vagy sem, nem befolyásolja e kérdés relevanciáját, amely utóbbival a kérdést előterjesztő bíróság arra vár

választ, hogy amennyiben az adósság alóli mentesítésre vonatkozó nemzeti szabályok alkalmazandóak a természetes személyekre, e szabályoknak meg kell-e felelniük az ezen irányelv III. címében foglalt rendelkezéseknek.

- 87 Az említett kérdésre adott választ illetően emlékeztetni kell arra, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 1. cikkének (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a tagállamok kiterjeszthetik az [ezen 1. cikk (1) bekezdésének b) pontjában] említett eljárások alkalmazását azon fizetéseképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók”.
- 88 Márpedig meg kell állapítani, hogy az említett 1. cikk (4) bekezdésének szövege egyértelmű, mivel csupán az ugyanezen 1. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett „eljárásoknak” – nevezetesen a fizetéseképtelen vállalkozók által szerződésben vállalt adósság alóli mentesítést lehetővé tévő eljárásoknak – az azon fizetéseképtelen természetes személyekre való kiterjesztését teszi lehetővé, akik nem vállalkozók. E szöveg nem tesz említést ezen eljárások részleges kiterjesztéséről.
- 89 A szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv 1. cikke (4) bekezdésének ezen értelmezését megerősíti ezen irányelv (21) preambulumbekkezdése, amely szerint, bár az említett irányelv nem ír elő kötelező érvényű szabályokat a fogyasztók túlzott eladósodottságára vonatkozóan, ajánlatos, hogy a tagállamok minél előbb a fogyasztókra is elkezdjék alkalmazni ezen irányelv adósság alóli mentesítésre vonatkozó „rendelkezéseit”.
- 90 Hozzá kell tenni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv ezenfelül nem tartalmaz olyan elemet sem, amely alátámaszthatná azt az álláspontot, amely szerint az uniós jogalkotó mérlegelési mozgásteret kívánt biztosítani a tagállamok számára az ezen irányelv 1. cikke (1) bekezdésének b) pontjában említett eljárásoknak a fizetéseképtelen természetes személyekre történő alkalmazásának terjedelmét illetően. Éppen ellenkezőleg, mind az említett irányelv (21) preambulumbekkezdéséből, mind az 1. cikkének (4) bekezdéséből egyértelműen kitűnik, hogy e jogalkotó nem kívánta a tagállamok számára lehetővé tenni, hogy ezen eljárásokat „részben” vagy „à la carte” terjesszék ki azokra a fizetéseképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók.
- 91 A fentiekre tekintettel a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy él az ezen irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel, és a fizetéseképtelen vállalkozók által szerződésben vállalt adósság alóli mentesítést lehetővé tévő eljárások alkalmazását kiterjeszti az olyan fizetéseképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók, az ilyen kiterjesztés alapján e természetes személyekre alkalmazandóvá tett szabályoknak meg kell felelniük az említett irányelv III. címében foglalt rendelkezéseknek.

A C-305/23. sz. ügyben előterjesztett ötödik kérdésről

- 92 Mivel – amint az a jelen ítélet 40–44. pontjából kitűnik – a C-305/23. sz. ügyben előterjesztett negyedik kérdésre lényegében nemleges választ kell adni, az ezen ügyben előterjesztett ötödik kérdésre nem szükséges válaszolni.

A költségekről

- 93 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv (szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv) 23. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a körülmények felsorolása, amelyet e rendelkezés magában foglal, nem kimerítő jellegű, és a tagállamok számára ezen irányelvnek a nemzeti jogukba való átültetése keretében nyitva áll az a lehetőség, hogy olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek az adósság alóli mentesítés jogához való hozzáférést a korábbi nemzeti szabályozásnál nagyobb mértékben korlátozzák oly módon, hogy megtagadják vagy korlátozzák az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, visszavonják a mentesítést, vagy az említett 23. cikk (2) bekezdésében felsoroltaktól eltérő körülmények esetén a teljes mentesítésre vagy az eltiltásra hosszabb határidőt írnak elő, feltéve hogy e körülmények egyértelműen meghatározottak, és az ilyen eltérések kellően indokoltak.

- 2) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (1) és (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az olyan nemzeti szabályozás, amely ezen irányelv átültetése keretében a fizetéseképtelenségi eljárást követően az adósság alóli mentesítésben való részesüléshez az elsőbbséginek nem minősülő közjogi követelések megfizetését írja elő, kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét abban az esetben, ha az adós gondatlan vagy felelőtlen magatartást tanúsított – anélkül azonban, hogy tisztességtelenül vagy rosszhiszeműen járt volna el –, és kizárja e lehetőséget abban az esetben, ha az adósság alóli mentesítés iránti kérelmet megelőző tíz évben az adós ellen különösen súlyos adóbűncselekmény, vagy társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki, vagy ha kiterjesztett kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak vele szemben, kivéve, ha ezen adós e kérelem benyújtásának időpontjában teljes mértékben megfizette adó- és társadalombiztosítási tartozásait, nem ellentétes az említett rendelkezésekkel, feltéve, hogy az ilyen eltérések a nemzeti jog alapján kellően indokoltak.

- 3) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy konkrét esetben anélkül zárja ki az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, hogy e kizárást a nemzeti jogalkotó kellően indokolta volna.

4) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a konkrét adósságkategóriáknak az e rendelkezésben foglalt felsorolása nem kimerítő jellegű, és a tagállamok az adósság alóli mentesítésből kizárhatnak az e rendelkezésben felsoroltak között nem szereplő egyéb konkrét adósságkategóriákat, amennyiben e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

5) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az olyan nemzeti átültető szabályozás, amely a közjogi követeléseket általános jelleggel kizárja az adósság alóli mentesítésből azzal az indokkal, hogy e követelések kielégítése az igazságos és szolidáris, jogállamiságon alapuló társadalom számára különösen jelentős, és e kizárás alól csupán a körülmények és mennyiségi korlátok nagyon szűken meghatározott körében tesz kivételt, függetlenül az említett követelések jellegétől és keletkezésük körülményeitől, és amely következőképpen korlátozza azon, adósság alóli mentesítésre vonatkozó nemzeti rendelkezések hatályát, amelyek ezen adósságkategóriára e szabályozás elfogadását megelőzően alkalmazandóak voltak, nem ellentétes az említett rendelkezéssel, feltéve, hogy e kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

6) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az olyan nemzeti szabályozás, amely a közjogi követeléseket főszabályként kizárja az adósság alóli mentesítésből, nem ellentétes az említett rendelkezéssel amiatt, hogy a közjogi hitelezőket a többi hitelezőhöz képest elsőbbségben részesíti, feltéve, hogy az ilyen kizárás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

7) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az olyan nemzeti szabályozás, amely valamely konkrét adósságkategóriára nézve az adósság alóli mentesítés korlátozását írja elő olyan küszöbérték bevezetésével, amelyen túl e mentesítés kizárt, anélkül hogy e küszöbérték az érintett adósság összege alapján kerülne meghatározásra, nem ellentétes e rendelkezéssel, feltéve, hogy e korlátozás a nemzeti jog alapján kellően indokolt.

8) A 2019/1023 irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben a nemzeti jogalkotó úgy dönt, hogy él az ezen irányelv 1. cikkének (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel, és a fizetéseképtelen vállalkozók által szerződésben vállalt adósság alóli mentesítést lehetővé tévő eljárások alkalmazását kiterjeszti az olyan fizetéseképtelen természetes személyekre, akik nem vállalkozók, az ilyen kiterjesztés alapján e természetes személyekre alkalmazandóvá tett szabályoknak meg kell felelniük az említett irányelv III. címében foglalt rendelkezéseknek.

Aláírások